

32-027.21(477)

П49

ПОЛІТИЧНА
НАУКА
В УКРАЇНІ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПОЛІТИЧНИХ
І ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ІМЕНІ І. Ф. КУРАСА

ПОЛІТИЧНА НАУКА В УКРАЇНІ

1991-2016

У двох томах

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ ВИДАННЯ

Олег РАФАЛЬСЬКИЙ,
член-кореспондент НАН України
(голова)

Марія КАРМАЗІНА,
доктор політичних наук

Олександр МАЙБОРОДА,
доктор історичних наук

Микола МИХАЛЬЧЕНКО,
член-кореспондент НАН України

Фелікс РУДИЧ,
доктор філософських наук

Віктор ВОЙНАЛОВИЧ,
доктор політичних наук

Май ПАНЧУК,
доктор історичних наук

Віталій ПЕРЕВЕЗІЙ,
кандидат історичних наук

КИЇВ
ПАРЛАМЕНТСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО
2016

ПОЛІТИЧНА НАУКА В УКРАЇНІ

1991-2016

У двох томах

Том 1

ПОЛІТИЧНА НАУКА: ЗАХІДНІ ТРЕНДИ РОЗВИТКУ Й УКРАЇНСЬКА СПЕЦИФІКА

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ ТОМУ

Олег РАФАЛЬСЬКИЙ,
член-кореспондент НАН України
(голова)

Марія КАРМАЗІНА,
доктор політичних наук

Олександр МАЙБОРОДА,
доктор історичних наук

КИЇВ
ПАРЛАМЕНТСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО
2016

УДК 32-027.21 (477)" 1991/2016
ББК 66.1(4Укр)
П50

*Рекомендовано до друку
вченою радою Інституту політичних і етнонаціональних досліджень
імені І. Ф. Кураса НАН України
(протокол № 2 від 28 квітня 2016 р.)*

Відповідальний редактор і упорядник
М. Кармазіна,
доктор політичних наук

П50 **Політична** наука в Україні. 1991-2016 : у 2 т. Т. 1. Полі-
тична наука: західні тренди розвитку й українська специфіка /
НАН України, Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса :
редкол.: чл.-кор. НАН України О. Рафальський (голова), д-р політ.
наук М. Кармазіна, д-р іст. наук О. Майборода ; автор передм.
О. Рафальський : відп. ред. і упоряд. М. Кармазіна. К. : Парлам.
вид-во, 2016. — 656 с.

ISBN 978-966-922-059-2

ISBN 978-966-922-060-8 (т. 1)

Перше в Україні видання, в якому аналізується процес становлення та розвитку політичної науки в Україні упродовж 1991 - 2016 рр. Матеріали першого тому знайомлять з історією дисципліни, особливостями розвитку її предметного поля, проблемами, пов'язаними зі специфікою категоріального апарату, а також теоретико-методологічними підходами до досліджень політичного в західних країнах. Окремо звертається увага на процес накопичення знань про політику та політичне на вітчизняних теренах у період з часу утворення України-Русі як держави й до 1991 р. Проаналізовано процес інституціоналізації політичної науки в Україні з моменту незалежності наприкінці ХХ ст. й до сьогодення.

Для фахівців, викладачів і студентів, усіх, кого цікавить політична наука.

УДК 32-027.21(477)"1991 /2016
ББК 66.1(4Укр)

ISBN 978-966-922-059-2
ISBN 978-966-922-060-8 (т. 1)

© Автори, 2016
© Інститут політичних і етнонаціональних
досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України.
2016

ЗМІСТ

Передмова. Олег Рафальський	7
Розділ I. ПОЛІТИКА ЯК НАУКА	15
1. Історія дисципліни. <i>Марія Кармазіна</i>	17
2. Предметне поле політичної науки в сучасний період. <i>Антоніна Колодій</i>	44
3. Теоретико-методологічні підходи в політичних дослідженнях. <i>Наталія Ротар</i>	92
4. Понятійно-категоріальний апарат. <i>Марія Кармазіна</i>	140
Розділ II. ПОЛІТИЧНЕ ЗНАННЯ І ПОЛІТИЧНА ДУМКА В УКРАЇНІ В ІСТОРИЧНІЙ РЕТРОСПЕКТИВІ (X століття — 1991 рік)	153
1. Політична думка на вітчизняних теренах у домоделну добу (X — середина XVII століть). <i>В'ячеслав Яремчук</i>	155
2. Політичні ідеї та ідеали українців у період середини XVII — середини XIX століть. <i>Тетяна Бевз</i>	171
3. Політичні ідеї українських інтелектуалів середини XIX — початку XX століть. <i>Тетяна Бевз</i>	186
4. Політична проблематика у радянському суспільствознавстві (1922 - 1991). <i>Микола Михальченко</i>	200
5. Інтелектуально-політична українська альтернатива в роки побудови радянського комунізму. <i>Станіслав Кульчицький</i>	216
6. Спроби українських інтелектуалів вийти за межі радянського комунізму. <i>Станіслав Кульчицький</i>	252
7. Вклад представників української еміграції у розвиток політичного знання (1900 - 1991). <i>Тетяна Бевз</i>	278
8. Українське єврейство: політичні ідеї, орієнтири, настанови. <i>Олег Козерод</i>	299
9. Кримськотатарська політична думка: історична ретроспектива та сучасні реалії. <i>Гаяна Юксель</i>	318
Розділ III. ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ (1991-2016)	325
1. Академічна наука: становлення і розвиток дослідницьких установ та напрямів досліджень	327
Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України. <i>Олександр Майборода. Віталій Перевезій</i>	327
Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України. <i>Ірина Кресіна</i>	349
Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України (1991 - 2013). <i>Микола Горбатюк</i>	363

2. Політичні дослідження у Національному інституті стратегічних досліджень при Президентові України. <i>Сергій Янішевський</i>	381
3. Політична наука в університеті: становлення кафедр, розвиток дослідницьких і навчальних програм, наукових контактів та видавничої діяльності (1991 - 2016)	401
Деякі особливості інституціоналізації політичної науки у вищих навчальних закладах України: становлення кафедр та розвиток досліджень у галузі політичних наук. <i>Марія Кармазіна</i>	104
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара. <i>Віталій Кривошеїн</i>	411
Донецький національний університет. <i>Валентин Кокорський, Юрій Коваль</i>	425
Запорізький національний університет. <i>Максим Лепський. Євген Цокур</i>	128
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. <i>Олександр Рибицун</i>	432
Київський національний університет імені Тараса Шевченка. <i>Петро Шляхтун, Ганна Малкіна</i>	438
Львівський національний університет імені Івана Франка. <i>Анатолій Романюк</i>	151
Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського. <i>Наталія Ніколаєнко</i>	166
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. <i>Ольга Бабкіна</i>	173
Національний університет «Кієво-Могилянська академія». <i>Маргарита Чабанна</i>	183
Національний університет «Острозька академія». <i>Юрій Мацієвський</i>	502
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. <i>Василь Попков, Олег Хорошилов</i>	512
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. <i>Михайло Нагорняк</i>	525
Рівненський державний гуманітарний університет. <i>Максим Гон</i>	536
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. <i>Валерій Бортніков</i>	546
Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля. <i>Микола Горбатюк</i>	552
Ужгородський національний університет. <i>Маріан Токар</i>	562
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. <i>Олександр Фісун</i>	569
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. <i>Наталія Ротар</i>	578
Чорноморський державний університет імені Петра Могили. <i>Микола Іванов</i>	602
4. Громадські організації експертів і аналітиків у галузі політики: загальна характеристика. <i>Марія Кармазіна</i>	609
5. Асоціація політичних наук України та Українська академія політичних наук: роль у розвитку політичної науки в Україні. <i>Микола Михальченко</i>	618
6. Національна періодика з політичних наук: питання інституціоналізації (1991-2015). <i>Юрій Ганжуров</i>	623
<i>Іменний покажчик</i>	640